

BUTLLETÍ

DE LA

Institució Catalana d'Historia Natural

3.ª ÈPOCA.

BARCELONA, ABRIL, 1918.

ANY I — NÚM. 4

SECCIÓ OFICIAL

~~~~~

SESSIÓ CIENTÍFICA DE 4 D'ABRIL DE 1918

*Presidència de D. Felip Ferrer Vert,
Vis-president*

A les set p. m., assistint-hi els membres i socis adjunts: Srs. Aguilar-Amat, Alós, Bataller, Bofill i Pichot, Bofill i Poch, Broquetas, Codina, Faura, Maluquer (Salvador), Maluquer (Josep), Maluquer (Joaquim), Sagarra (Ignasi) i Zariquiey, el Vis-president obre la Sessió.

El Sr. Vis-president excusa l'assistència del P. Barnola, qui es trova d'excursió pels voltants de Tortosa, Tarragona i muntanyes de Mont-Caro.

El mateix Sr. Ferrer i Vert dóna compte de les publicacions rebudes, entre altres el volum del «Museo Cívico de Historia Natural de Genova», on apareix la descripció d'un interessant coleòpter dedicat al nostre consòci Sr. Zariquiey (*Abromus Zariquieyi* Doderó).

També dona compte de haver fet donatiu el Sr. Bofill i Pichot de diversos exemplars de la interessant Memòria del P. Pantel, traduïda per dit Sr. Bofill, i publicada per la «Real Academia de Ciències», «A propósito de un *Anisolabis alado*», a fi de que es reparteixin entre els socis.

COMUNICACIONS CIENTÍFIQUES

Continuació al coneixement dels coleòpters subterrànics catalans: El Sr. Zariquiey, presenta un treball degut al notable especialista sobre coleòpters subterrànics Sr. Doderó, en el que descriu les espècies noves.

Cylindropsis Zariquieyi Doderó, *Mayetia ampliennensis* Doderó, *Jaromus Guimjuani* Doderó, *Trogasteropsis anophthalmus* n. gen. i nov. sp. de Doderó, *Cephennium (Geodites) catalanicum* Doderó.

Un cas de parasitisme interessant: El Sr. Bofill i Píchot presenta una larva de *Saperda carcharias* L., i una imatge del mateix insecte atacats de la *Entomophora grylli*, cas de parasitisme nou i una mica interessant per tractar-se d'un insecte lignivor, quina vida evolutiva té lloc a l'interior dels troncs del *Populus nigra*. Explica el cas referint que li varen ser enviats en 1914, de Bordils a la província de Girona, per l'enginyer agrònom Sr. Aguiló, un tronc de pollancre jove, de 7 pams de llarg, foradat en el sentit axial; en dividir-lo en pessets petites per buscar les larves ocasionals d'aquesta lesió, va trobar-ne dos ja crescudes, a punt de ninfalidar, atacades de la criptògama, i altres dos sanes de *Saperda*; això era el mes de setembre; pel juny dels troços de fusta que guardaba al seu despatx, varen sortir espontàniament dos mascles sans, i en trossejar els troncs trobà encara una femella que semblava malalta, presentant l'abdòmen abultat amb unes taques negrenques a cada costat, que pocs dies després varen convertir-se en ulceracions de les que surt un líquid groguenc; per sota dels èlitres s'hi notava una pulverulència blanca que anà invadint lentament tot l'abdòmen i finalment el reste del cos, morint als 12 dies. L'examen microscòpic de la criptògama demostrà ser la *Entomophora grylli*. La forma d'invasió s'explica tenint en compte que es tracta d'un paràssit endogen, que ataca l'aparell digestiu primitivament, seguint el miceli els espais inter-cel·lulars i al engroxir-se estrangula els teixits produint la gangrena, com succeí en el cas mencionat i al sortir a l'exterior té lloc la esporulació. Per a estudiar el procés la primavera passada va provar el Sr. Bofill si era possible provocar la malaltia en els cucs del *Bombyx mori*, escampant per les fulles de la morera la pols blanca després dels seus exemplars, i si be varen morir va ser a conseqüència d'altra malaltia, deguda a la coexistència amb la *Entomophora* de un *Aspergillus*, que va provocar símptomes molt diferents.

El Sr. Bofill va entregar pel seu examen al Dr. Caballero la pols

blanca, i va dir que en efecte els cultius havien donat per resultat la proliferació del *Aspergillus*, però no de l'*Entomophora*, quins residuus es trobaven en les preparacions microscòpiques, però probablement havien perdut la seva vitalitat.

El cas és interessant, com s'ha indicat ja, perquè notícies posteriors li feren sapiguer al Sr. Bofill i Pichot que la plaga que durant alguns anys açoitava les plantacions, havia desaparegut del lloc, i s'ha de creure que per propagació natural i en gran escala de la malaltia, és en segon lloc per la dificultat que hi ha en la manera de passar d'uns insectes als altres, donada la seva manera d'evolucionar; tal vegada hi tindran certa influència els molts insectes que pels forats que des de l'exterior de l'arbre passen als canals interiors on viu l'insecte, per trajectes accidentals, o podrien ser ells els transmissors de la malaltia.

Excursions malacològiques.—El Sr. Maluquer (Josep), comunica que el Dr. Haas li escriu que es troba al Mont Caro d'excursió malacològica, i que els resultats de la mateixa fins ara són interessants, esperant poguer-ne publicar prontament la relació.

Revisió del gènere *Acidalia* (Lep.) i algunes formes noves per a Catalunya.—El Sr. Sagarra comunica haver finit l'estudi dels exemplars de lepidòpters de sa col·lecció, pertanyents al gènere *Acidalia*, amb alguns aportats pel consoci En Ascensi Codina, al Museu de Catalunya i altres que formen part de la col·lecció del museu. Després ha utilitzat l'aplec de exemplars que el Dr. Weiss de Königsberg ha cassat en sa estada a Catalunya.

En resum, ha reconegut unes 56 espècies amb nombroses formes, algunes de les quals no són figurades encara. Pot avençar entre les no citades amb dades concretes per a Catalunya, les següents formes:

Acidalia litigiosaria B.; *Acidalia virgularia* Hb. *obscura* Mill.; *Acidalia extarsaria* HS.; *Acidalia infirmaria* Rbr.; la forma *aquitana* Coust.; *Acidalia ochroleucata* HS.; *Acidalia incarnaria* HS. *ruficostata* Z.; *Acidalia engeniata* Mill.; *Acidalia helianthemata* Mill.; *Acidalia biscata* Hufn. *extinta* Stgr.; *Acidalia lutulentaria* Stg.; *Acidalia turbidaria* HS.

Ascens de la nivellació pièzomètrica de les aigües subàlvees de l'urbs de Barcelona.—El Dr. Faura, llegeix una nota sobre aquest fet tant interessant i demana se l'hi donguin a conèixer tots els detalls que hom sàpiga, per a fer-ne el més complet estudi.

Excursió erpetològica a Iviça i Formentera.—El Sr. Maluquer (Joaquim) dona compte d'haver fet una excursió a les illes d'Iviça i Formentera, els

dies 24 a 31 de Març passat, que ha resultat veritablement interessant, essent de importància els resultats i conclusions del mateixos que es publicaran per la Junta de Ciències Naturals de Barcelona.

Recullí en la mateixa excursió molts mol·luscos, que actualment els té en estudi el Sr. Bofill i Poch i molts coleòpters, en quina determinació està ocupat el Sr. Codina.

Nova localitat de *Pelodytes punctatus* Daud.—El Sr. Maluquer (Joaquim), comunica haver rebut de són germà Salvador, diversos exemplars de aquest interessant *Pelobatidae*, procedent del Pantan de Vallvidrera. Recullit en 1915 a Figueres pel Sr. Maluquer (Joaquim), sols estava esmentat d'aquesta localitat i de Salou pel Dr. Boscà.

Una exploració botànica als Ports de Beceit.—El Dr. Carles Pau, comunica a la *Institució* un avenç dels resultats de sa exploració botànica als Ports de Beceit, en companyia del Prof. Beltràn, de València, i del Sr. Pertegàs, Farmacèutic de La Cènia; l'itinerari que seguiren fou així: dia 22 de Juny de 1917, de Ulldecona a La Cènia; dia 23, de La Cènia a Benifasar; dia 24, de Benifasar a Fredes; dia 26, de Fredes a Mas de l'Amat; dia 27, de Mas de l'Amat a Carrelares, on és reuniren amb els Srs. Font Quer i Enric Gros; dia 28, de Mas de l'Amat a La Cènia, per Vallcanera, La Fou i Tenalla.

Com a novetats per a Catalunya indica les següents:

- × *Centaurea caulescens* (Loscos et Pardo) Pau = *C. Loscosii* Willk.
- (*C. podospermifolia* × *Scabiosa* Pau)
- Poterium rupicolum* Boiss. et Reut.
- Tyrimnus leucographus* Cass.
- Sideritis Tragoriganum* Lag.
- × *S. Pertegasii* Pau, n. hybr. (*S. subspinoso* × *Tragoriganum*).
- × *Marrubium supinum* > *vulgare* Pau.
- × *Helianthemum canum* × *marifolium* n. hybr. ? (en fragments sola ment).
- Anthirrinum Pertegasii* Pau, n. sp.
- Rosa Thuretii* Burnat et Gremli.
- Campanula Beltranii* Pau, n. sp. = *C. affinis* Loscos et Pardo, *Serie imperfecta*, p. 260 (*descriptio optimal*)
- Viscum laxum* Boiss. Reut.
- Sisymbrium subhastatum* Willd. = *S. longesiliquosum* Willk.
- Heliantemum thymifolium* (L.) P. = *H. lineare* Cav. (sub *Cisto*)

Fritillaria hispanica Boiss. et Reut.

Satureja innota Pau.

Les espècies del gènere *Hieracium* són tan curioses i variades que motivaran un treball especial que espera publicar pròximament junt amb el Sr. Font Quer; no obstant consigna les següents:

Hieracium laniferum Cav.

H. laniferum var. ! *spathulatum* (Scheele) Pau.

H. setigerum Tausch var. *hispanicum* (Willk.) Pau; *H. sabinum* Loscos et Pardo; *H. echioides* var. ? *hispanicum* Willk.; *H. anchusoides* Arvet-Touv.

El *H. leptobrachium* Arvet-Touv. et Gaut., de Montserrat, deurà ésser segons Pau, *H. setigerum* Tausch var. *furcatum* (Scheele) Pau = *H. præaltum* Vill. var. *furcatum* Scheele ap. Willk., *Prodr.*, II, 255 (1870), i encare que molt semblant, és distint del dels Ports.

El *H. laniferum* Cav. ha desaparegut de Benifasar amb la destrucció dels boscos; fou indicat en el Pireneu.

I no havent altre assumpte de que tractar s'aixeca la sessió a les 8 p. m.